

2023 တၢ်လူၤခးတၢ်သူ တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢတဖၣ်

ဝံသးစူၤဖးဘၣ် တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢလၢလၢအံၤ လီၤတံၢ်လီၤဆဲး တက့ၢ်. တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢတဖၣ်အံၤ ကဟံၣ်ဃုာ်ဒီး

- တၢ်ကြၢၤတၢ်ဘၣ်, လဲးစ့ၣ်အကလုာ်တဖၣ်, ဒီး လဲးစ့ၣ်အလဲတဖၣ်
- လီၢ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်အဆၢလၢတၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးတဖၣ်
- တၢ်ဆီလီၤဟံၣ်လီၤတၢ်သူအဆၣ်
- တၢ်ဆၢထၢၣ်အလီၢ်လၢတၢ်စိာ်အီၤညီတဖၣ် လၢတၢ်ပၤဆၢတၢ်မံၤလၢ် ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် (WMAs) အပူၤ
- တၢ်အခုအခါအမုၢ်န့ၣ်တဖၣ်, တၢ်ခးတၢ်အဆၢကတီၢ်တဖၣ်, ဒီး ထၢၣ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်တဖၣ်
- တၢ်တြီၤဃာ်အဂုၤအဂၤတဖၣ်
- တၢ်ဘျးထီၣ်လံာ်က့ဘျးစဲ, တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ ဒီး တၢ်ဆုာ်ထီၣ် တၢ်သူအမဲ
- တၢ်သူလၢအလီၤသးအန့တဖၣ်
- တၢ်သူ ပုၤန့ၣ်ကျဲတဖၣ်/ပုၤဟံးစုန့ၣ်ကျဲတဖၣ်
- တၢ်ကရၢကရိဘၣ်ဃး ဟီၣ်ခိဒိတဘျၢ တၢ်ကူလဲၢ်မၤကၤ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဘျးကလီၤတူၢ် (CITES) ပနံၣ်ဟးထီၣ် တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးတဖၣ်
- ကျဲမုၢ်-ဖိလၢ သိလ့ၣ်တဖၣ် (OHVS), ဟံၣ်ဃုာ်ဒီး လဲၤဖျိ-ကိးလီၢ်ကိးပူၤ သိလ့ၣ်တဖၣ် (ATVS)

လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, ထီၣ်ရီၤ တၢ်လူၤခးတၢ်မံၤလၢ် တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢတဖၣ်, သဲးဖိးမံ ကျိတဖၣ် ဒီး ချံၣ်ဒီးပျၢတဖၣ် (ခြိးစံဘီချံၣ်စ့ၣ်ကိး ဖိးမံဒီးသဲး) လၢတၢ်ပျဲအီၤလၢ ဘံးက့ တၢ်လူၤခးတၢ်မံၤလၢ်အဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ကွဲးဟံၣ်ဖျါအဂ့ၢ်အကျိၤဖဲ [တၢ်လူၤခးတၢ်မံၤလၢ် ဒီး တၢ်ဒီးထု တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢတဖၣ်](#)အပူၤ န့ၣ်လီၤ. နံၣ်ထီၣ်သီတနံၣ်အံၤ အလံာ်စဲကျဲးတဖၣ်န့ၣ် တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဖဲ လါအီၤကူး အစးသီကတီၢ် ကသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲဆဲးလီၤတၢ်သူတဒုအမံၤအခါ အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤ [တၢ်ဟံၣ်တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤ ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ခးန့ၣ်တၢ်သူအံၤ](#) န့ၣ်လီၤ. [တၢ်ဂ့ၢ်အံၤတၢ်ဃုထံၣ်န့ၣ်အီၤဖဲ 2023 တၢ်လူၤခးတၢ်ဟံၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ](#)အပူၤ သ့, ဒီး တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဖဲ လါအီၤကူးအပူၤ ကသ့ဝဲစ့ၣ်ကိးန့ၣ်လီၤ. နစူးကါ [Recreation](#)

[Compass](#) သွစွဲကီးလီ - စံလီ၊ စဲထွဲတပ်နီ (settings icon) ဒ်သီးကဒီကထာလီၣ်ဖျါထီၣ် တဟံ မ့တမ့ တၢသု တပ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၣ်ကဝီၤတဖၣ် တက့ၢ်.

*တိၣ်နီၣ် - တၢသုတပ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၣ်ကဝီၤ 451: ဖဲ 2020 တၢမၤတၢ်ဆီတလဲတမံၤ လၢတၢသုတပ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၣ်ကဝီၤ 45 အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢသုတပ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၣ်ကဝီၤ 45 အကလံၤထံးတၢ်နီၤဖးန့ၣ် တၢ်နီၤဖးလီၤအီၤဆူညါတဆီ လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢသုတပ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၣ်ကဝီၤ

မုၢ်နံၤအကါဒိၣ်တဖၣ်-

ထံၣ်အမုၢ်နံၤလၢခံကတၢ်တသီ - လါမ့ၤ 5 သီ, 2023

တၢ်ပုၤလဲးစ့ၣ်အမုၢ်နံၤလၢခံကတၢ်တသီ လၢတၢသုအခုအခါ ပုၤမၤန့ၢ်ထံၣ်ခိၣ်ဖးတဖၣ်အဂီၢ် - လါအီၤကူး 1 သီ, 2023

ပုၤပုၤန့ၢ် လဲးစ့ၣ်လၢတၢ်တဆါလီၤဘၣ်အီၤတဖၣ် သုလီၤ - ပုၤလၢအတၢ်ကြၢးတၢ်ဘၣ်ထီၣ်ဘးတဂၤလၢလၢ - မုၢ်ထူၣ်, လါအီၤကူး 4 သီ, 2023

လီၢ်ကဝီၤ 451* - လါအီၤကူး 4 သီ, 2023

တၢ်ဟံလီၤတၢ်အဆၣ်စးထီၣ်အမုၢ်နံၤ - လါအီၤကူး 11 သီ, 2023

တၢသုအခုအခါ - လါစဲးပတုဘၣ် 1 သီ - လါအီးကထိဘၣ် 15 သီ, 2023

(451) ဒ်သီးကပျဲဟ့ၣ်ခွဲး တၢ်လူၤခးတၢသု တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဆူညါတဖၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်မုၢ်ဒဲး “ခိထၣ်” လီၢ်ကဝီၤတခါသန့က့, ပုၤလၢလူၤခးတၢသု လၢလီၢ်ကဝီၤ 451 တဖၣ် တလိၣ်ပတံထီၣ်တၢ် လၢထံၣ် (lottery) အံၤအပူၤဘၣ်. လီၢ်ကဝီၤ 451 လဲးစ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်တဟ့ၣ်နီၤလီၤအီၤခိဖျါ တၢ်ဘုးထံၣ်သန့က့, ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢ လၢအတၢ်ကြၢးတၢ်ဘၣ်ထီၣ်ဘးတဖၣ် ဒီးန့ၢ်အီၤကသ့ဝဲ စးထီၣ်လၢ လါအီၤကူး 5 သီန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကြၢးတၢ်ဘၣ်, လဲးစ့ၣ်အကလုာ်တဖၣ်, ဒီး လဲးစ့ၣ်အလဲတဖၣ်
ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢ လၢအတၢ်ကြၢးတၢ်ဘၣ်ထီၣ်ဘးတဖၣ်- လဲးစ့ၣ်ခံမံၤလၢ (ခိထၣ် ဒီး ခိထၣ်-တအိၣ်) လိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ပုၤကိးဂၤ (ထံလီၢ်ကီၢ်ဖိ ဒီး ပုၤတမ့ၢ်ထံလီၢ်ကီၢ်ဖိ) ကဘၣ်မ့ၢ် ပုၤလၢအသးအိၣ် အစုၤကတၢ် 10 နံၣ် တချုးခးတၢ်မံၤလၢအခါ ဒီး တဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဒဲး တၢ်တြီယာ်ဟံပတုာ် အဝဲသ့ၣ်

အဘိုးကုတင်လူ့ခေးတင်မံလတ်အခွဲ ၆ M.S. တင်နီဖး 97A.421 အိတ်အသိး တဖတ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, ပုၤလၢအအိတ်ဖျဲၣ်ဖဲ လၢဒိတ်စဲဘၢၣ် 31 သီ, 1979 အလီၢ်ခံ လၢအသးအိတ် 12 နံၣ် မ့တမ့ၢ် ဆူအဖီခိတ်တဖတ်, ကဘၣ်အိတ်ဒီး ကျိတ်ပူၤဖျဲးဘၣ်ဘၢအလံာ်အုတ်သး (မ့တမ့ၢ် လံာ်အုတ်သးတုၤသိးဒ်သိးလိာ်သး), မ့တမ့ၢ် လံာ်အုတ်သးအဂၤဘၣ်ဃး တင်မၤဝံၤမၤလၢပွဲၤ ပုၤလူၤခေးတင်မံလတ် တင်ပူၤဖျဲးဘၣ်ဘၢ တင်မၤလိာ် ဒ်သိးကမၤန့ၢ် တင်လူၤခေးတၢၤသူ အလဲးစ့ၣ် န့ၣ်လီၤ.

လဲးစ့ၣ်အကလုာ်တဖတ်- တင်လူၤခေးတင်မံလတ်လဲးစ့ၣ် အကလုာ်အိတ်ဝဲဒ်ခံ ကလုာ်န့ၣ်လီၤ-

- 1) ခိထုတ်တင်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤတဖတ် တင်ဟ့ၣ်လီၤ တင်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးခဲလတ်ဟံၣ်ဖျိတ် 4,035 ခါ ခီဖျိတ် တင်ဘူးထံၣ် လၢတင်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤ 14 ခါအပူၤ န့ၣ်လီၤ. မုၢ်နံၣ်လၢခံကတၢၢ်တသီ လၢတင်ပတံထီၣ် ခိထုတ်လီၢ်ကဝီၤတင်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးတဖတ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ် လၢမ့ၢ် 6 သီ လီၤ. ပုၤလူၤခေးတင်မံလတ်လၢအမၤန့ၢ်ခိတ်ဖးတဖတ်န့ၣ် တင်ကဒုးသ့ၣ်ညါအီၤခီဖျိတ် ဖိးစး လၢတင်ကဆုၤလီၤအီၤဖဲ လၢမ့ၢ်တတ် န့ၣ်လီၤ. မ့တမ့ၢ် အဝဲသ့ၣ်ဃုထံၣ် အတၢ်မၤန့ၢ်တၢ်အစၢတဖတ် လၢထံၣ်ဟံၣ်ယဲၤကဘျဲးအပူၤ ဖဲလၢမ့ၢ်တတ် သ့စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ပုၤလူၤခေးတင်မံလတ်တဖတ် ပုၤန့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အလဲးစ့ၣ် ဖဲလၢယူၤ 1 သီ ဒီး လၢအီၤကူး 1 သီ သ့န့ၣ်လီၤ. ပုၤလူၤခေးတင်မံလတ် လၢအအိတ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဖတ် လၢခိထုတ်တင်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤတဖတ်အဂီၢ်န့ၣ် တင်ပျဲခးအီၤတၢၤသူတဖတ် ထဲဒ်ဖဲ တင်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤတဖတ်အပူၤ လၢအအိတ်ဖျိတ်ဖဲ အလဲးစ့ၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. (ခိထုတ်လီၢ်ကဝီၤတဖတ် ဟံၣ်ဃုာ်ဒီး လီၢ်ကဝီၤ 451 လီၤ; သနံၣ်က့, လဲးစ့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်လၢ လီၢ်ကဝီၤအံၤအဂီၢ်န့ၣ် တင်ဟံၣ်ပနီၣ်တအိတ်ဘၣ်, ဒီး ထံၣ်တလိာ်နီၣ်တမံၤဘၣ်.) ပုၤပတံထီၣ်တင်တဂၤ မ့ၢ်မၤန့ၢ်တၢ် (တင်ဃုထၢတၢၤ မ့တမ့ၢ် တင်ဃုထၢခံ) လၢတင်ဘူးထံၣ်အပူၤ, ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်တပူၤလဲးစ့ၣ်န့ၣ် တင်ဃုထၢတၢၤသးစဲန့ၣ်**တမ့ၢ်တၢ်ကထၢန့ၣ်လီၤအီၤ** လၢတင်တနံၣ်ညါအံၤအဂီၢ်ဘၣ်.

****တင်ပူၤလဲးစ့ၣ်အမုၢ်နံၣ်လၢခံကတၢၢ်တသီ**** တၢၤသူထံၣ်ပုၤမၤန့ၢ်ခိတ်ဖးတဖတ် ကဘၣ်ပုၤ အဝဲသ့ၣ်အလဲးစ့ၣ် တချုး လၢအီၤကူး 1 သီ, 2023 န့ၣ်လီၤ. လဲးစ့ၣ်လၢတင်တဆါဘၣ်အီၤ ဒီး လဲးစ့ၣ်လၢအိတ်လီၤတံာ်တဖတ်န့ၣ် ပုၤဒီးန့ၢ်အီၤကသ့ဝဲ ဖဲလၢအီၤကူး 4 သီ, 2023, ဖဲ 12:00 န့ၣ်ရံၣ် (မုၢ်ထုၣ်) ဒီး ပုၤလၢအတၢ်ကြၢးတၢ်ဘၣ်ထီၣ်ဘးတဂၤလၢလၢ ပုၤန့ၢ်အီၤဖဲ ပုၤဆါလဲးစ့ၣ်ကျး

မှတမ့် လာအိန်လဲ (တမ့်လါလီတဲစိဘန်) ကသ့ဝဲန့လီ. ညီန့န့ တင်ဆါအီလက်ကွံဝဲ လါစုကိးမံးနံးအပူ န့လီ.

- 2) **ခိထုတ်-တအိန် လီကဝီ-** တင်ပျဲဟ့ခွဲ လါတအိန်ဒီး တင်ဟ်ပနီတဖန်န့ ပုပုန့အီတဘျီဃီကသ့ဝဲ ဒ်းသိးကခးတလူဝဲ ခိထုတ်-တအိန် လီကဝီအံအပူန့လီ. တင်န့မ့ဝဲ ကီစဲခံအံအတင်လီတင်နီဖးတတီ ဘန်ဃး ခိထုတ်တင်ပျဲဟ့ခွဲလီကဝီတဖန်န့လီ. *ခိထုတ်-တအိန် လီကဝီ အလဲးစ့တဖန်န့ တင်ပျဲတူလီအီ ထဲဒ်ဖဲ ခိထုတ်-တအိန် လီကဝီအံအပူ န့လီ!* ဖဲပု ခိထုတ်-တအိန် လီကဝီ တလူလဲးစ့အခါ တင်ကသံကွံန့ “kill block” မနုတမံ လါလီကဝီလါခိထုတ်တအိန်အပူ နတိတ်ဟ်လါကလူခးတင်လဲန့ န့လီ. (တင်အံဘန်ထွဲလီသးဒီး [တဟ်တင်ပျဲဟ့ခွဲလီကဝီ](#) လီ - [ကွံ 2023 တင်လူခးတဟ် ဟီခိန်ဂီ](#) မ့တမ့် [Recreation Compass](#)တကွံ. လါကဒီကထါလီန့ဖျါထီန့ တဟ်တင်ပျဲဟ့ခွဲလီကဝီတဖန်အဂီ စံလီ စဲထွဲပန်တင်ပနီ (settings wheel) တကွံ.) အလီအိန်လါ နကဆဲးလီ နတလူအမံ ခီဖျိစူးကါ kill block/တဟ်တင်ပျဲဟ့ခွဲလီကဝီအံ န့လီ. တင်သ့တဖန်အံ လါတင်လီဆဲးအါန့ဒီး တလူတင်ပျဲဟ့ခွဲလီကဝီအလဲတဖန်လီ.

တိန်နီ တင်ပုန့ ခိထုတ် လဲးစ့တခါ ဒီး ခိထုတ်-တအိန် လဲးစ့တခါ လါတနီဃီအပူန့ မ့တင်လါအဖိးဒီးသဲစး န့လီ. ခီဖျိစူးကါလဲးစ့တဖန်အံတခါခါ နခးန့တလူ သုသန်က့ တင်ဟ့လီထဲဒ် ခိထုတ်တဒ် ဒီး ခိထုတ်တအိန်တဒ် လါတင်တနီအံအပူ န့လီ.

ပုမ့အဲဒ်ဒီးမန့ထဲ တင်ဃုထါတင်သးစဲဇီ, ဘန်ဆန် မ့တအဲဒ်ဒီးမတင်ထါန့အီလါ တင်ဘုးထံန့အပူ လါတင်တနီညါအံအဂီန့, အဝဲသ့ပတံထီန့ဝဲသုသန်က့ ကဘန်ဃုထါဝဲ “လီကဝီ 99” န့လီ. မ့လါ လီကဝီ 99 တအိန်နီတခါဘန်အဃီ, တမ့်တင်ကဃုထါအဝဲသ့ဘန်ဆန်, အဝဲသ့ကမန့ဝဲ အမးတမး လါပတံထီန့တင်အဂီ န့လီ.

တလူလဲးစ့န့ လိန်ဘန်ဝဲ လံာ်က့ဘျးစဲတခါ လါတင်ကဘန်ဟ်လီအီလါ တလူအံအလီ န့လီ. ပုမ့ပု တလူလဲးစ့လါအိန်လဲ မ့တမ့် လါလီတဲစိန့, အလီအိန်လါ တင်ကဘန်ဆုန့အီလါ လံာ်ပရါ န့လီ. လါတင်န့အဃီ, မလီတင်လါ ကဟ့တင်ဆါကတီ ပါတုဆူ တင်ဖဲးတင်မါအမုနီ

10 သီ တချူးနအဲဒ်ဒီးလဲခေးတင်မံလတ်အခါ တက့ၢ်. နမ့ၢ်စူးကါ လီတဲစိစိၣ်စုန့ၣ်, အလီၢ်အိၣ်လာ နကဆီတလဲအီဆူ “desktop mode” ဒ်သီးကထံၣ်ဘၣ် တၢ်ပှၤတၢ်သ့လဲးစ့ၣ်အတၢ်ဃုထၢအံၤ န့ၣ်လီၤ.

လဲးစ့ၣ်အလဲတဖၣ် (ဟံဃုာ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်အလဲ \$1):

ထံလီၢ်ကီၢ်ဖိလၢအသးအိၣ် 18 နံၣ် ဒီး ဆူအဖိခိၣ် -- \$45

ပှၤသးစၢ် - သးနံၣ် 10 -12 နံၣ် ကဘၣ်ဟံးန့ၢ် လဲးစ့ၣ်တခါ သပှၢ်ကတၢၢ်လီၤ, သန့က တလိၣ်ဟ့ၣ်တၢ်အလဲနီတမံၤဘၣ်.

ပှၤသးစၢ် - သးနံၣ် 13-17 နံၣ် -- \$6.00

ပှၤတမ့ၢ်ထံလီၢ်ကီၢ်ဖိလၢအသးအိၣ် 18 နံၣ် ဒီးဆူအဖိခိၣ် -- \$231.00.

လီၢ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်အဆၢလၢတၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးတဖၣ်

တချူးနလဲခေးတၢ်သ့အခါ ဒ်သီးကမၤလီၤတံၢ် နတၢ်လဲၤတုၤလၢ လီၢ်ကဝီၤလၢအဘၣ်အံၤအပူၤအဂီၢ်, မၤလီၤတံၢ်ဒ်သီး ကသမံသမိးကွၢ် တၢ်လီၢ်အဆၢတဖၣ်အံၤ တက့ၢ်. ကွၢ် [2023 တၢ်လူၤခေးတၢ်သ့ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ](#), ဒီးလၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးအဂီၢ် စူးကါ [Recreation Compass](#) တက့ၢ် (စံၢ်လီၤ စဲးထ့ၣ်တၢ်ပနီၣ်

 ဖဲစုထွဲအယံၤတကပၤ, ဒီး ဒီကထၢလိၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်လူၤခေးတၢ်သ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်လူၤခေးတၢ်ဟီၣ် လီၢ်ကဝီၤတဖၣ် တက့ၢ်).

တၢ်ဆီလီၤဟံလီၤတၢ်သ့အဆၣ်

တၢ်သ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆၣ်အလီၢ်တဖၣ်- တချူး လါအီကူး 12 သီ ပှၤသ့ၣ်လီၤဆီလီၤ, ဟ့ၣ်တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ, ရဲၣ်သဲကတီၤ မ့တမ့ၢ် ဟံလီၤ တၢ်ပနီၣ် လၢတၢ်သ့အဆၣ်အလီၢ်တခါလၢလၢအဂီၢ် တသ့ဘၣ်. တချူး လါအီကူး 12 သီ ပှၤသ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆၣ်အလီၢ် ဖဲတၢ်ဟံလီၤတၢ်သ့အဆၣ်အလီၢ်အကျဲ တခါလၢလၢအ 100 နီၣ်ထီၣ်ခံပျၢ်အပူၤအတုၢ်အပူၤ တသ့နီတဂၤဘၣ်.

မ့တမ့ၢ်ဘၣ်သၢပျၢၤလၢ တၢ်ဆဲးလီၤဟံအမံၤ ဒီး တၢ်မၤနီၣ်ဃာ်အီၤလၢ တၢ်ပနီၣ်တခါ ဒ်တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢလၢလၢတဖၣ်အသီးဘၣ်ဒီး, ဖဲတၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲအ 100 နီၣ်ထီၣ်ခံပျၢ်အပူၤအတုၢ်အပူၤ ပှၤလူၤခေးတၢ်သ့ တသ့နီတဂၤဘၣ်-

• *တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲ တၢ်ပနီၣ်တဖၣ်* ပုၤလၢအသ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆါအလီၤအကျဲ
ဖဲတၢ်လီၤတခါဂ့ၤတခါဂ့ၤ (ကမျါၣ် မ့တမ့ၢ် နီၣ်တဂၤ ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ) ကဘၣ်ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ပနီၣ်တခါ
ဖဲတၢ်လီၤအံၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်တ့ တၢ်ပနီၣ်အံၤလၢ ဖျးစတံး, သ့ၣ်, မ့တမ့ၢ် စၢၢ်ထး, ဒီး
အဒိၣ်အလဲၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ အစ့ၤကတၢၢ် 6-ဒီး-10 စ့ၣ်ဒိၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲကမျါၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအပူၤ,
တၢ်ပနီၣ်အံၤအဒိၣ်အလဲၣ်န့ၣ်မ့ၢ် 18 စ့ၣ်ဒိၣ် ဒီး 24 စ့ၣ်ဒိၣ် သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပနီၣ်အံၤကဘၣ်အိၣ်ဒီး လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အမံၤ ဒီး အအိၣ်ဆိးလီၤကျဲ, လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤ
အပူၤနီၣ်သိလ့ၣ် လဲးစ့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်, မ့တမ့ၢ် လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤအ MDNR နီၣ်ဂံၢ်
လၢပုၤတဂၤလၢတၢ်ဟံလီၤန့ၣ်တၢ်အဆၢလၢအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မ့ၢ်ဆီလီၤဟံလီၤအီၤလၢပုၤအဂၤတဂၤ လၢအတမ့ၢ်ဘၣ်လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤဘၣ်ဒီး, တၢ်ပနီၣ်အံၤ
ကဘၣ်ဟံသ့ၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး ပုၤလၢအဆီလီၤဟံလီၤတၢ်အဆၢတဂၤအံၤ အမံၤအလၢအပဲၤ ဒီး
အအိၣ်ဆိးလီၤကျဲ မ့တမ့ၢ် မံၣ်နံၣ်စိထၣ် DNR နီၣ်ဂံၢ် မ့တမ့ၢ် မံၣ်နံၣ်စိထၣ်
ပုၤနီၣ်သိလ့ၣ်အလဲးစ့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် န့ၣ်လီၤ.

လံာ်ပရၢတဖၣ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်စဲကျဲးအီၤဖျိဖျိဖျါဖျါ ဒီး တၢ်ကဘၣ်ခဲၣ်အလွဲၢ် မ့တမ့ၢ်
တၢ်ကဘၣ်စဲကျဲးလီၤအီၤ လၢတၢ်ပနီၣ်အတၢ်ကွဲးနီၣ်အံၤအလီၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲတၢ်ပနီၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဖျိဖျိဖျါဖျါ
ဖဲန့ၣ်ဆၢဟီၣ်ခိၣ်အပတီၢ် 6 ခိၣ်ယီၢ် ဒီး 10 ခိၣ်ယီၢ် အဖီခိၣ် ဒီး တၢ်အဆၢအံၤအ 20
ခိၣ်ယီၢ်အဘူးအတုၢ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဘၣ်သုးကွံာ် တၢ်ပနီၣ်တဖၣ်အံၤ ဖဲတၢ်သ့ၣ်အခ့ၣ်အခါဆိကတီၢ်ကွံာ်အသးဝံၤအလီၢ်ခံ 48
န့ၣ်ရံၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ.

လၢကမၤနီၣ် တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲနီၣ်နီၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် လၢကဒုးသ့ၣ်ညါပုၤလၢ
တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲတဖၣ် ဖဲကမျါၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအဂီၢ် တၢ်ဟံလီၤ တၢ်ပနီၣ်အဂၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ်
တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ် တၢ်တြီၤဃာ်အီၤလီၤ.

* *တၢ်ဆီလီၤဟံလီၤတၢ်အဆၢ လဲးစ့ၣ်တၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်* မ့ၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်သၢပုၤလၢ
ပုၤတဂၤအံၤအိၣ်ဒီး 2023 တၢ်သ့ၣ်လဲးစ့ၣ် မ့တမ့ၢ် အဝဲမၤတၢ်အံၤလၢ ပုၤလၢအအိၣ်ဒီး 2023

တၢ်သုလဲးစ့ၣ်တၢ်အတၢ်န့ၣ်ကျဲအပူၤဘၣ်ဒီး ပုၤဆီလီၤဟံၣ်တၢ်အဆၢၣ်လၢတၢ်သုအဂီၢ် တသ့နီၣ်တၢ်ဘၣ်. နမ့ၢ်ဆီလီၤဟံၣ်တၢ်အဆၢၣ် လၢပုၤတၢ်ဂၤအဂီၢ်အယိ, ပုၤတၢ်အံၤအ MDNR နီၣ်ဂံၢ် ကဘၣ်အိၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

- တၢ်ဆၢၣ်အလီၢ်အကျဲ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ-

အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်လၢ ကမျၢၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, နီၣ်တၢ်ဂၤအဟီၣ်ခိၣ်လီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အဆၢၣ်ခဲလၢန့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤ န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢတၢ်စုၣ်စုၣ်န့ၣ် တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးအီၤထဲ တၢ်ဆၢၣ်အလီၢ်အကျဲသၢခါဧၤ န့ၣ်လီၤ. (ပုၤတၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီး ခိထၣ်လဲးစ့ၣ် ဒီး ခိထၣ်-တအိၣ် လဲးစ့ၣ် ခံခါလၢဒၣ်လဲၣ်, အဝဲဒီးန့ၢ်တၢ်အဆၢၣ်သ့ဝဲ ထဲဒၣ်သၢခါဧၤ န့ၣ်လီၤ.) မ့ၢ်တဆဲးလီၤမံၤလၢ DNR ဘၣ်ဒီး, ပုၤသ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆၢၣ်အလီၢ်အကျဲ တသ့နီၣ်တၢ်ဘၣ်. တၢ်အံၤဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးဒီး ဖဲသ့ၣ်လီၤဆီလီၤတၢ်အဆၢၣ်တမံၤ လၢပုၤတၢ်ဂၤအဂီၢ်အဆၢၣ်ကတီၢ်အခါ စ့ၣ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ကျိၤကျဲအိၣ်ခံၣ်လၢ ကဆဲးလီၤတၢ်အဆၢၣ်တခါအမံၤန့ၣ်လီၤ-

- a. *အိၣ်လဲ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ-* ကျဲအမုၢ်အညီတဘိလၢ ကဆဲးလီၤတၢ်ဆၢၣ်အလီၢ်အကျဲအမံၤန့ၣ်မ့ၢ် ဒဲးစတီး [တၢ်သုအဆၢၣ် တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ ပုၤယဲၤကဘျး](#)န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကပျဲ လီၤတဲစိစိစု အက့ၢ်အဂီၢ်အဂီၢ် တၢ်ဆဲးလီၤအမံၤအသနီၣ်န့ၣ် တၢ်ဘျီဂ့ၤမၤသီထီၣ်တ့ၢ်လံအီၤ ဒီး ကပျဲဟ့ၣ်ခွဲး တၢ်ဆဲးလီၤတၢ်အဆၢၣ်တဖၣ်အမံၤ ဖဲအိၣ်လၢ တၢ်ဆၢၣ်အလီၢ်အကျဲ အဆၢၣ်ကတီၢ်အခါ န့ၣ်လီၤ. သနီၣ်အံၤ ဟ့ၣ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးထဲ တၢ်အဆၢၣ် 3 ခါ အတၢ်ဆဲးလီၤမံၤ လၢလဲးစ့ၣ်တခါအဂီၢ် ဒီး တၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤကသ့ဖဲ လၢအီၤကူးအစးသီအခါ န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဘျးဂၤမ့ၢ်လူၤခးတၢ်တပူၤဃီန့ၣ်, လၢကဆဲးလီၤတၢ်အဆၢၣ်အမံၤ အါန့ၢ်ဒီး 3 ခါအဂီၢ် ကဘၣ်တုၤသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ အကီးတဘျးခါ န့ၣ်လီၤ. အကီးတခါစုၣ်စုၣ်န့ၣ် လိၣ်ဘၣ်ဝဲ DNR ပုၤပုၤစူးကါတၢ်ဖိ အနီၣ်ဂံၢ် (MDNR#), လၢအအိၣ်ဒီး တၢ်သုလဲးစ့ၣ်လၢ 2023 တၢ်အခူအခါအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

မှီလၢတၢ်အံၤတၢ်ဒီးသန့အသးလၢ တၢ်ဆုၤလီၤန့ၢ်တၢ်လၢလံာ်ပရၢ အဖီခိၣ်အယိ၊
ဒီးမှီလၢနတၢ်အဆၣ်တဖၣ်အစရီၣ်န့ၣ် တၢ်ဘျီဘၣ်အီၤသ့ညီညီအယိ၊ DNR
ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဝဲနီၢ်နီၢ်လၢ ပုၤကစူးကါ အိၣ်လဲတၢ်ဆဲးလီၤမံၤ အပုၤယဲၤကဘျးအံၤ
န့ၣ်လီၤ. လၢကစူးကါကျိၤကျဲၤအံၤအဂီၢ်, တ့ထီၣ်အကီးတခါ ဒီး လူၤဟံၣ်ထွဲ
တၢ်န့ၣ်ကျဲတဖၣ် လၢပုၤယဲၤကဘျးအံၤအပုၤ လၢကထၢန့ၣ်လီၤ ဒီး ဘျီဘၣ်မၤသီထီၣ်
တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲတဖၣ်အဂီၢ် တက့ၢ်.

- b. တၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢလံာ်ခါလဲၣ်ခါ- ပုၤလၢအသ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲအံၤ
အမံၤ, အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲ, MDNR နီၣ်ဂံၢ်, ဒီး လီတဲစီနီၣ်ဂံၢ် ဒီး ခိးထံၣ်, ကီၢ်ဆၣ်, လီၢ်ကဝီၤ,
ဒီး ကဝီၤဒ့ (မှတမ့ၢ် GPS ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်ပနီၣ်တဖၣ်) လၢတၢ်သ့ၣ်လီၤဆီလီၤ
တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲအံၤန့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ဆုၤအီၤလၢလံာ်ပရၢ, တဘၣ်စဲၤခံန့ၢ်ဒီး
လၢခံတသီလံာ်ပရၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤအမုၢ်နံၤ ဖဲဆီလီၤတၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲဝံၤအလီၢ်ခံ
န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤလၢတၢ်သ့ၣ်လီၤဆီလီၤန့ၢ်အီၤတၢ်အဆၣ်အံၤ အမံၤ ဒီး အမံၣ်န့ၣ်စိထၣ်
DNR နီၣ်ဂံၢ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ထၢန့ၣ်အီၤ စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲတၢ်ဆဲးလီၤမံၤ လံာ်တကျိၣ်ဒိတဖၣ် ပုၤကဘၣ်ဆုၤအီၤလၢလံာ်ပရၢ
ဆူတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအကြးအဘၣ်အအိၣ် ဒ်လံာ်တကျိၣ်ဒိတဖၣ်အံၤ အတၢ်န့ၣ်ကျဲတဖၣ်
အိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

လံာ်တကျိၣ်ဒိတဘျးခါန့ၣ် တၢ်စူးကါအီၤလၢ
ပုၤလၢအလူၤခဲးတၢ်မံၤလံာ်တပူၤယီတဖၣ်အဂီၢ် သ့ဝဲသန့က့, လၢပုၤတဂၤအဂီၢ်
တၢ်ဆဲးလီၤတၢ်အဆၣ်အမံၤကသ့ဝဲ ထဲဒၣ် 3 ခါခါ န့ၣ်လီၤ.
ပုၤတဘျးဂၤမှီလၢလူၤခဲးတၢ်မံၤလံာ်တပူၤယီ, ဒီးတၢ်မှီဆီလီၤဟံၣ်လီၤတၢ်အဆၣ် အါန့ၢ်ဒီး
3 ခါအယိ, တၢ်ကဘၣ်ဆုၤထီၣ် တၢ်အဆၣ်တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ လံာ်တကျိၣ်ဒိအဂၤတခါ
လၢတၢ်အဆၣ် 3 ခါစုၣ်စုၣ်အဂီၢ်လီၤ. ထၢန့ၣ်လီၤ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအလိၣ်တဖၣ်
လၢပုၤလၢကလဲၤခဲးတၢ်လၢတၢ်လီၢ်ဖဲန့ၣ် တဂၤစုၣ်စုၣ်အဂီၢ် တက့ၢ်.

* တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲတၢ်ဟံးပနီၣ်- လၢပုၤလူၤဒးတၢ်မံၤလၢတၢ်စ့ၢ်စ့ၢ်အဂီၢ် တၢ်ဘျီန့ၣ် ပုၤဆီလီၤဟံးလီၤတၢ်အဆၢ အါန့ၢ်ဒီးသၢခါ တသ့ဘၣ်. (ပုၤလူၤဒးတၢ်မံၤလၢတၢ်စ့ၢ်စ့ၢ် မ့ၢ်အိၣ်ဒီး ခိထံၣ်လဲးစ့ၢ် ဒီး ခိထံၣ်တအိၣ်လဲးစ့ၢ် ခံခါလၢဒ်ဒ်လဲၣ်, အဝဲဆီလီၤဟံးလီၤ တၢ်အဆၢ သ့ဝဲဒ်ထဲ သၢခါခါ န့ၣ်လီၤ.) ပုၤလူၤဒးတၢ်မံၤလၢတၢ်စ့ၢ်စ့ၢ် မ့ၢ်သးအိၣ်သ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲအသီတခါန့ၣ်, တၢ်ကဘၣ်သးကွံာ် တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲတခါ လၢတၢ်ဆၢအလီၤအကျဲအိၣ်ဟံးစၢၤသၢခါအံၤအပူၤ န့ၣ်လီၤ. လၢကသးကွံာ် တၢ်သ့အဆၢအလီၤအကျဲအိၣ်ဟံးစၢၤတခါအဂီၢ်, သးကွံာ် တၢ်သ့အဆၢအတၢ်ပနီၣ် ဖဲတၢ်ဆၢလၢတၢ်ဟံးတၢ်အိၣ်အံၤအလီၤ, ဒီး မၤလၢပဲၤ တၢ်လၢလၢတဖၣ်တက့ၢ် -

a. န့ၣ်လီၤဆူ အိၣ်လဲၣ်တၢ်သ့အဆၢတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအဟံးယဲၤသန့ အပူၤ ဒီး သးကွံာ်/ ဟံးတၢ်ကွံာ် တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲအံၤ တက့ၢ်. မ့တမ့ၢ်

b. လၢကမၤနီၣ် တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲလၢတၢ်ဟံးတၢ်ကွံာ်အိၣ်အံၤအဂီၢ်, မၤပဲၤ လံာ်ခါလဲၣ်ခါ တၢ်အဆၢ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ အလံာ်တက့ၢ်ဒိ ခိဖျိလၢထၢန့ၣ်လီၤ တၢ်လီၤတၢ်ကျဲလၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးအံၤ အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး ဟံးလီၤ တၢ်မၤပနီၣ်တၢ်တခါ ခိဖျိကွဲးလီၤ “abandoned,” ဒီးမ့ၢ်ဝံၤန့ၣ် ဆဲးလီၤ တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲအသီတခါလၢလၢ အမံၤ တက့ၢ်. တမ့ၢ်ထဲတၢ်ဆၢအလီၤအကျဲ လၢတၢ်ဆီလီၤဟံးအိၣ် လၢပုၤလူၤဒးတၢ်မံၤလၢတၢ်စ့ၢ်စ့ၢ်ဒီးလဲးစ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်, ပုၤဟံးစ့ၣ်န့ၣ်ကျဲ တၢ်လူၤဒးတၢ်သ့ လၢအအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၢ်တဂၤစ့ၢ်စ့ၢ်န့ၣ် သ့ၣ်လီၤဆီလီၤဝဲ ထုအလီၤအကျဲ ပၢၢ်တုၤဆူသၢခါ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

*တၢ်အဆၢ အခိပညီ- “တၢ်အဆၢ” န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်တခါလၢလၢလၢ တၢ်ဟံးလီၤအိၣ် လၢကကွဲးန့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်သ့တဖၣ် မ့တမ့ၢ် လၢကကွဲးန့ၣ်လဲၣ်န့ၣ် တၢ်သ့တဖၣ်လီၤ. တၢ်သ့ “တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲ” န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်လီၤတၢ်ကျဲတခါလၢလၢ လၢတၢ်ဟံးလီၤ တၢ်သ့အဆၢ လၢကဒးတၢ်သ့အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့တဖၣ်လၢတၢ်ဟံးလီၤအိၣ် လၢပုၤလူၤဒးတၢ်မံၤလၢတၢ်စ့ၢ်စ့ၢ် အိၣ်ခိးကွံာ်အိၣ် ကိးဆၢကိးကတီၢ်န့ၣ် တၢ်တဆိကမိၣ်အိၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဆၢအလီၤအကျဲ ဘၣ်. တၢ်လၢလၢသ့တဖၣ်န့ၣ် တၢ်စူးကါအိၣ်ဒ် တၢ်အဆၢတဖၣ်လၢတၢ်သ့အဂီၢ် တသ့ဘၣ်.

• ဆန်ဖိကီဖိအိန်နို (mammal) အသံစိန်ကုန်လံာ်ကုန်လံာ် လၢအအါန့ဒ်ဒီး တၢ်သံစိန်အလၢအပွဲၤတဒု အ 25 မျးကယၤ.

- ဆန်ဖိကီဖိအိန်နို အညဉ် လၢအဟံာ်ဃုာ်ဒီး အယံအကွဲတဖၣ်.
- ဆန်ဖိကီဖိအိန်နို အယံအကွဲတဖၣ်
- တၢ်ကမံၤကမိာ် လၢအအိန်ဒီး ပလီတဖၣ်, တၢ်အဒါတဖၣ်, ဖျးစတံး, စးခိ, မ့တမ့ၢ် စၢ်ထး.
- တၢ်လၢလီၤကလဲဒီးကဲထီၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်အကမ့ၢ်တသ့တဖၣ်.
- ထိးညဉ်အကုၢ်အကွဲတခါလၢလၢ, ဘဉ်ဆဉ် ထိးညဉ်လၢ တၢ်စံာ်ဆၢမၤယုကတီၤဟံာ်အီၤ တဟံာ်ဘဉ်.

တိၢ်နီၣ်- မ့တမ့ၢ်ဘဉ် တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤတဖၣ် (drums) လၢနီၣ်တဂၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤ ဒီး တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤဖိးသဲးတဖၣ် လၢကမျၢၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအပူၤ ဒ်တၢ်ဟံာ်ဖျါအီၤလၢလံာ်အသိးဘဉ်ဒီး, 55-ကါလဉ် တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤတဖၣ်, ထံစဲၤတဖၣ်, ဖျးစတံးတၢ်ကမ့ၢ်ထၢၣ်တဖၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒါအဂၤတဖၣ်န့ၣ် တၢ်ဟံာ်တုၢ်အီၤတအိန်ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲ ဖဲတၢ်ဆဉ်အလီၢ်အကျဲတဖၣ် တသ့ဘဉ်.

တၢ်စူးကါတၢ်ဒါကဝီၤကျိၤတဖၣ် ဖဲကမျၢၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ- ဖဲကမျၢၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအပူၤ ထံလီၢ်ကီၢ်ဖိတဂၤ စူးကါဝဲ တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ် တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤတဖျါန့ၣ် ကဘဉ်ဟ့ၣ် တၢ်ဃုအါထီၣ်တၢ်အလဲ \$5 န့ၣ်လီၤ. ထံလီၢ်ကီၢ်ဖိပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလံာ်တဖၣ် ပုၤစူးကါဝဲ တၢ်ညူတၢ်ဒါကဝီၤကျိၤ အခွဲးအယာ် ဖဲတၢ်ဆါတၢ်လူၤခးတၢ်မံၤလံာ်လဲးစ့ၣ်အလီၢ်တခါလၢလၢ, လၢအိန်လဲ, မ့တမ့ၢ် လၢလီၤတဲစိ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆဉ်အလီၢ်အကျဲတဖၣ်န့ၣ် တၢ်ဟံာ်ပနီၣ်ဃာ်အီၤ ခဲလၢဟံာ်ဖျါသါခါ လၢပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလံာ် မ့တမ့ၢ် ပုၤဟံးစုန့ၣ်ကျဲ လၢအိန်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဂၤအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. "တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤ" စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤ 30 ကါလဉ် မ့တမ့ၢ် ဒိၣ်န့ၣ်တၢ်အံၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိာ်ဘဉ်တဖၣ်လၢ တၢ်ဆိလီၤဟံာ်လီၤ တၢ်ဒါကဝီၤကျိၤတဖၣ် လၢကမျၢၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤအပူၤ-

- တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအံၤ တၢ်ကဘၣ်စၢထီၣ်ဃာ်ဃံးဃံးလၢသ့ၣ်တထူၣ်အလီၤ ဒ်သိးတၢ်သ့ၣ်သးကွံာ်အီၤဆူတၢ်လီၤအံၤသ့ၣ်တန့ၢ်အဂီၢ် ဒီး တဘၣ်ဟ်ဃုာ်ဒီး စဲးတမံၤတမ့ၢ် လၢတၢ်ဒုးအိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်ဘၣ်.

- တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအံၤ တၢ်ကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤ ဒ်တၢ်သ့ၣ်အဆၣ် တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ အတၢ်န့ၣ်လီၤအိၣ်အသိး, ဟ်ဃုာ်ဒီး GPS တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအံၤအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ န့ၣ်လီၤ.

- တမ့ၢ်ထဲ တၢ်အဆၣ်အလီၤအကျဲၤ အတၢ်ပနီၣ်အံၤဘၣ်, တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤန့ၣ် တၢ်ကဘၣ်မၤနီၣ်ဃာ်အီၤဒီး

- 1) လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤအမံၤ ဒီး အအိၣ်ဆိးလီၤကျဲး;
- 2) လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤအံၤ အပုၤနီၣ်သိလ့ၣ်လဲးစ့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်; မ့တမ့ၢ်
- 3) MDNR နီၣ်ဂံၢ် လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဆူ လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤ လၢပုၤလူၤခးတၢ်သ့ၣ် လၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဂၤအဂီၢ် မ့တမ့ၢ် လၢပုၤဟံးစ့ၣ်ကျဲၤ တၢ်လူၤခးတၢ်သ့ၣ် လၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဂၤအဂီၢ်.

- တၢ်တြီၤဃာ်တဖၣ်ကအိၣ်ဝဲ ဘၣ်ဃး တၢ်ဟ်လီၤ တၢ်သ့ၣ်အဆၣ်တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤတဖျၢၣ် လၢကမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤတဖၣ်အပူၤ လၢတၢ်လူၤခးတၢ်သ့ၣ်အဂီၢ် (ဒ်အမ့ၢ် ဒီးထံၣ် မ့တမ့ၢ် ကီၢ်စၢဖျိၣ် ဟီၣ်ခိၣ်လီၤတဖၣ်) န့ၣ်လီၤ. လၢကစူးကါ တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအဂီၢ် မ့တမ့ၢ်အံၤဖိးမံၤဒီးသဲးစးဒါန့ၣ် မၤလီၤတံၢ်အီၤ, သမံၤမိးကွၢ်အီၤဒီး လီၢ်ကဝီၤတၢ်ပတၢ်ပြဲး ဒီး တၢ်ပတၢ်ဆုၢ်တၢ်ပတၢ်ပြဲး တက့ၢ်.

- တချုး တၢ်ဟ်လီၤတၢ်အဆၣ် မုၢ်နံၤဖိးမံၤသဲးစးအံၤအခါ တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤတဖျၢၣ်န့ၣ် တၢ်ဆီလီၤဟ်လီၤအီၤတသ့ဘၣ် ဒီး တၢ်ကဘၣ်သးကွံာ်အီၤ ဖဲတၢ်သ့ၣ်အခါကတၢ်ကွံာ်ဝဲအလီၤခံ နွံသီအပူၤ န့ၣ်လီၤ

တၢ်စူးကါတၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤ လၢနီၣ်တဂၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤအပူၤ. နီၣ်တဂၤဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ကစၢ် ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤအီၤန့ၣ် စူးကါဝဲ တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤတဖျၢၣ် လၢကဆီလီၤဟ်လီၤတၢ်သ့ၣ်အဆၣ်အဂီၢ် ဖဲပုၤတဂၤအံၤအနီၣ်တဂၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤအပူၤ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအံၤ တၢ်ကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤ ဒ်တၢ်ဆၣ်အလီၤအကျဲၤအဂုၤအဂၤတခါလၢလၢအသိး

န့်လီ. တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအံၤ တၢ်ကဘၣ်စၢထီၣ်ဃာ်ဃံးဃံးလၢသ့ၣ်တထူၣ်အလီၤ
ဒ်သိးတၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကွံာ်အီၤဆူတၢ်လီၤအံၤသ့ၣ်တန့ၢ်အဂီၢ် ဒီး တဘၣ်ဟ်ဃုာ်ဒီး စဲးတမံၤတမ့ၢ်
လၢတၢ်ဒုးအိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. "တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤ" စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤ 30 ကါလၣ်
မ့တမ့ၢ် ဒိၣ်န့ၢ်တၢ်အံၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒၢကဝီၤကျိၤအံၤ တၢ်ကဘၣ်မၤနီၣ်ဃာ်အီၤဒီး
တၢ်လၢလံာ်တခါခါလီၤ-

- 1) လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤအမံၤ ဒီးအအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲး; မ့တမ့ၢ်
- 2) လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤအံၤ အပူၤနီၣ်သိလ့ၣ်လဲးစ့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်; မ့တမ့ၢ်
- 3) "MDNR#" လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဆူ လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤ လၢပူၤလူၤဒးတၢ်သ့ၣ်
လၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဂၤအဂီၢ် မ့တမ့ၢ် လၢပူၤလၢဟံးစ့ၣ်ကျဲး တၢ်လူၤဒးတၢ်သ့ၣ်
လၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဂၤအဂီၢ်.

• တၢ်ဟ်လီၤတၢ်အဆၣ် တၢ်ဘျးတၢ်ဟ်ပနီၣ်တဖၣ်-

* ဖဲဒဲကဝီၤအလီၢ်အကျဲသ့ၣ်လီၤဆီလီၤသးတတီၤတီၤ 150 နီၣ်ထီၣ်ခံၣ်ပျၢ်အပူၤအတၢ်အပူၤ
ပူၤဆီလီၤဟ်လီၤ တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲ တသ့ဘၣ်.

* ဖဲတၢ်သ့ၣ်တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲး လီၢ်ကဝီၤ 22 အပူၤ (ကီၢ်ဆၢထံလီၢ်ကဝီၤတဖၣ် ခနူလီၢ်ကဝီၤ ပုၤမုၢ်ကနၢ ဒီး
BWCAW အတၢ်လီၢ်လၢတၢ်နီၤဖးဃာ်အီၤ လၢအအိၣ်ဖဲ တၢ်သ့ၣ်တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤ 22 အချၢ)
ပူၤဆီလီၤဟ်လီၤ တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲ တသ့ဘၣ်.

* ဖဲတၢ်တၢ်ကွံာ်တၢ်ကမ့ၢ်အလီၢ် (မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆုၢ်ခီအလီၢ်အကျဲ) မံးလံာ်တတ် အပူၤအတၢ်အပူၤ
ပူၤဆီလီၤဟ်လီၤ တၢ်ဆၣ်အလီၢ်အကျဲ မ့တမ့ၢ် ပူၤဒးတၢ်သ့ၣ် တသ့ဘၣ်.

တၢ်ဆၢထၢၣ်အလီၢ်လၢတၢ်စိာ်အီၤညီတဖၣ် လၢတၢ်ပၤဆုၢ်တၢ်မံးလံာ် ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် (WMAs) အပူၤ
တချုး တၢ်ဒးတၢ်ဟီၤလၢချံာ်အခ့အခါ အိးထီၣ်သးအမုၢ်နံၤ (9/16/2023), ပူၤတဂၤလၢအအိၣ်ဒီး
တၢ်သ့ၣ်လဲးစ့ၣ်ဖိးမံသဲးစး လၢအလူၤဒးတၢ် ဖဲတၢ်သ့ၣ်အဆၣ်အလီၢ်အကျဲ လၢတၢ်ဘျးဃာ်လံာ်က့ဘျးစဲ ဒီး
တၢ်ဆဲးလီၤဟ်အမံၤ ဖိးမံဒီးသဲးစးတခါ အ 100 နီၣ်ထီၣ်ခံၣ်ပျၢ် အပူၤအတၢ်အပူၤ ဟ်တုၢ်ဝဲ
တၢ်ဆၢထၢၣ်အလီၢ်လၢတၢ်သုးအီၤသ့ၣ်ညီတဖၣ် ဖဲတၢ်မံးလံာ်တၢ်ပၤဆုၢ်လီၢ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤ
ဒီတန့ၢ်ကျဲၤ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. လဲးစ့ၣ်ကစၢ်အံၤအမံၤဒီးအအိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲး မ့တမ့ၢ်

အပူနီဉ်သိလှဲလဲးစ့နီဉ်ဂံာ်န့ဉ် တၢ်ကဘဉ် စၢထီဃာ်အီၤလၢ တၢ်ဆၢထၢန့ဉ်အလီၢ်အံၤအလီၢ်
ဒီးပုၤဖးကွၢ်အီၤလၢတၢ်ဖိလၢ် ကဘဉ်သ့ဝဲ န့ဉ်လီၤ.

တၢ်အခ့အခါအမုၢ်န့ၢ်တဖၣ်, တၢ်ခးတၢ်အဆၢကတီၢ်တဖၣ်, ဒီး ထၢန့ဉ်တၢ်ဟံပနီဉ်တဖၣ်

တၢ်အခ့အခါအမုၢ်န့ၢ်တဖၣ်- တၢ်လူၤခးတၢ်သ့အခ့အခါန့ဉ်မ့ၢ် လါစဲးပတုဘၢဉ် 1 သီ - လါအီးကထီဘၢဉ် 15
သီ, ဖဲတၢ်သ့တၢ်ပတၢ်ဆၢလီၢ်ကဝီၤခဲလၢ်အပူၤ ဒီး ဖဲခိထံဉ်တအိဉ်လီၢ်ကဝီၤအံၤအပူၤ န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ခးတၢ်အဆၢကတီၢ်တဖၣ်- တၢ်ခးတၢ်အဆၢကတီၢ်လၢအဖိးမံဒီးသဲစးတဖၣ်န့ဉ် စးထီဉ်ဖဲ
တချးမုၢ်ဟဲထီဉ် တခီန့ဉ်ရံဉ် တုၤဆူ မုၢ်လီၤန့ဉ်ဝံၤအလီၢ်ခံ တခီန့ဉ်ရံဉ် န့ဉ်လီၤ.

ထၢန့ဉ်တၢ်ဟံပနီဉ်- ထၢန့ဉ်တၢ်ဟံပနီဉ်န့ဉ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်သ့တဒု ဖဲခိထံဉ်ဟီဉ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤ ဒီး တၢ်သ့တဒု
ဖဲခိထံဉ်တအိဉ်ဟီဉ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤ တနံဉ်ဂ့ၤတနံဉ်ဂ့ၤ လၢကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢချံဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ န့ဉ်လီၤ.
မ့တမ့ၢ်တၢ်သ့ဖိဘဉ်ဒီး, ပုၤခးန့ၢ် တၢ်သ့အမိၢ်အဖါခံခါလၢ် မ့တမ့ၢ် သးနံဉ်လါတခါလၢ်လၢ် သ့ဝဲန့ဉ်လီၤ.
တၢ်သ့လၢအသးတပျဲထီဉ်တနံဉ်တဖၣ်န့ဉ်မ့ၢ် တၢ်သ့ဖိတဖၣ်လီၤ.

တၢ်ဘျးထီဉ်လံာ်က့ဘျးစဲ, တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ ဒီး တၢ်ဆၢထီဉ် တၢ်သ့အမဲ

တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ-တၢ်ဘျးထီဉ်လံာ်က့ဘျးစဲ- ပုၤလၢအမၤန့ၢ်တၢ်သ့တဒု ကဘဉ်ဘျးထီဉ်လံာ်က့ဘျးစဲ
လၢတၢ်သ့အံၤအလီၢ် ဒီဖျိစူးကျါ တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအလံာ်က့ဘျးစဲ လၢအဟဲတပူၤဃီဒီး ပုၤတဂၤအံၤ
အတၢ်လူၤခးတၢ်သ့လဲးစ့နီဉ် န့ဉ်လီၤ. တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလံာ်က့ဘျးစဲန့ဉ် တၢ်ကဘဉ်စၢကဝီၤဃာ်အီၤဃံးဃံး
ဖဲတၢ်သ့အသးနါပုၤ, ပၢတုၤဆူအန့ၢ်, မ့တမ့ၢ် ဖဲအခိဉ်ဃံ မ့တမ့ၢ် ထုဉ်ပျၢ် ဝးဝး, ဒ်ကျိၤကျဲလၢ
တၢ်သ့ကွံာ်လံာ်က့ဘျးစဲအံၤတသ့ဘဉ်အပူၤ န့ဉ်လီၤ. ကွၢ် တၢ်ဟံလံာ်က့ဘျးစဲတၢ်နီၤဖး ဘဉ်ဃး
တၢ်လူၤခးတၢ်မံၤလၢ်ဒီးတၢ်ဒီးထု တၢ်သိဉ်တၢ်ဘျးတဖၣ် အလံာ်နဲဉ်ကျဲ လၢတၢ်ဘျးထီဉ်လံာ်က့ဘျးစဲ
တၢ်နီဉ်ကျဲတဖၣ်အဂီၢ် တက့ၢ်. လၢကမၤနီဉ် နတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအနီဉ်ဂံာ်အဂီၢ် စိာ်ဃုာ် ဒီတဘုဉ်, ပျဲၤ မ့တမ့ၢ်
ထးပျဲၤ အကူာ်ဖိတဖၣ်, ဒီး မးခၢဉ်တခါ ဒီးန့ၢ် တက့ၢ်. လံာ်က့ဘျးစဲအံၤ ကဘဉ်အိဉ်လၢ
ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢ်အံၤအစုပူၤ ဒီး တၢ်ကဘဉ်ဘျးစဲအီၤ တချးတီဉ်ထီဉ်တၢ်သ့အံၤလၢ သိလှဲအပူၤအခါ
မ့တမ့ၢ် တချးဘျးထီဉ်အီၤလၢ ဒဲကဝီၤအံၤအပူၤအခါ န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဟံဂၢ်ဟံကျဲၤဒုးဖိသဲစး- အလီၢ်အိဉ်လၢနကဟံဂၢ်ဟံကျဲၤ တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအလံာ်က့ဘျးစဲအံၤ ဒီဖျိ
ကွဲးနီဉ် တၢ်ခးန့ၢ်တၢ်သ့အမုၢ်န့ၢ်, တၢ်သ့အမိၢ်အဖါ, ဒီး မ့တမ့ၢ်တၢ်ခးန့ၢ်အီၤလၢ ကျိၤမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် ချံဉ်ခါ လၢထီဉ်ဒဲးဘိ

နဲ့လီ. တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအလံာ်က့ၤဘျးစဲန့ၢ် အလီၢ်အိၣ်လၢ တၢ်ကဟံၣ်ဂၢၢ်ဟံၣ်ကျါအီၤ
ဖဲတၢ်ခးန့ၢ်တၢ်သ့အလီၢ် တချုးသးကွံာ်တၢ်သ့အံၤလၢ တၢ်ခးန့ၢ်အီၤအလီၢ်အခါ န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးလီၤမံၤ ဒီး တၢ်ဆုၤထီၣ်တၢ်သ့အမဲ - ပုၤတဂၤလၢအမၤန့ၢ်တၢ်သ့ ကဘၣ်ဆုၤထီၣ်အီၤ
လၢတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအဂီၢ် ဖဲတၢ်သ့တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ် ဖဲဟံးန့ၢ် ဒီး မၤန့ၢ် ဘံးက့ တၢ်ဟံးန့ၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်
လံာ်က့ၤဘျးစဲ (Big Game Possession Tag) ဝံၤအလီၢ်ခံ 48 န့ၢ်ရံၣ်အပူၤ န့ၢ်လီၤ. **တၢ်နီၣ်-**

**ဘံးက့တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ်အကျဲခဲလၢန့ၢ် တမ့ၢ်တၢ်သ့တၢ်ဆဲးလီၤမံၤတဖၣ်ဘၣ်. အကါဒိၣ်လၢ
ကသမံသမိးကွၢ် တၢ်သ့တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ်အကျဲတဖၣ်အစရီၤအလၢအပဲၤအံၤန့ၢ်လီၤ.** တချုးတၢ်စိာ်ကွံာ်
ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအံၤလၢ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ်အံၤအခါ, တၢ်ဟံးန့ၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အလံာ်က့ၤဘျးစဲန့ၢ်
တၢ်ကဘၣ်ကျးစဲထီၣ်အီၤလၢ တၢ်သ့အံၤအလီၤ ဒ်ကျိၤကျဲလၢတၢ်ကျးစဲထီၣ်အီၤ
တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲအလံာ်က့ၤဘျးစဲအသိး န့ၢ်လီၤ. တၢ်သ့တဖၣ်န့ၢ် တၢ်ဆဲးလီၤအမံၤလၢလီၤတဲစိ (888-706-
6367) မ့တမ့ၢ် လၢအိၣ်လဲ သ့န့ၢ်လီၤ (ဃုထံၣ် “Harvest Registration” ဖဲတၢ်သ့ပုၤယဲၤကဘျးမိာ်ပုၤ
အစုထွဲကဘျးပၤကျိၤအပူၤတက့ၢ်), ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်ဝံၤန့ၢ် နကဘၣ်လဲၤဆူ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ် ဒီး ဟံးန့ၢ်
မဲအလံာ်ဒၢတဖျၢၣ် စ့ၢ်ကီး န့ၢ်လီၤ. တၢ်ဆဲးလီၤမံၤန့ၢ် တၢ်ကဘၣ်မၤဝံၤအီၤ
ဖဲတၢ်အခုအခါအံၤဆိကတီၢ်ကွံာ်သးအလီၢ်ခံ 48 န့ၢ်ရံၣ်အပူၤ န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ဆဲးလီၤမံၤဒီးတၢ်ဆုၤထီၣ်တၢ်သ့အမဲ အကျိၤအကျဲတဖၣ်
တၢ်သ့ကိးဒုန့ၢ် တၢ်ကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤလီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးခဲလၢာ်အပူၤ, တၢ်သ့အံၤ
တၢ်ကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤ ဖဲမၤန့ၢ်အီၤ 48 န့ၢ်ရံၣ်အပူၤ ဒီး တချုးတၢ်ကတဲာ်ကတီၤအီၤ လၢနီၢ်တဂၤအဂီၢ်
မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆါတၢ်ပုၤအဂီၢ်အခါ န့ၢ်လီၤ. **အလီၢ်အိၣ်လၢနကဘၣ်သ့ၣ်ညါ နီၣ်ဂံၢ်-သၢဖျၢၣ်**

တၢ်ဟံတၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤ လၢတၢ်လီၢ်ဖဲတၢ်ခးန့ၢ်တၢ်သ့အံၤအဂီၢ် လီၤ. ကွၢ်
တၢ်ဟံတၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤ အဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ, မ့တမ့ၢ် စူးကါ Recreation Compass တက့ၢ်.
လၢကဒီကထၢလီၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဟံ မ့တမ့ၢ် တၢ်သ့ တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤတဖၣ်အဂီၢ်, စံာ်လီၤ

စဲးထုၣ်တၢ်ပနီၣ် တက့ၢ်. တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအတၢ်ဃုထၢ အိၣ်ဝဲဒၣ်သၢခါန့ၢ်လီၤ-

1. **တၢ်သ့ တၢ်လဲၤန့ၢ်လီၤဆဲးလီၤမံၤတဘျီဃီ တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတဖၣ်.** တၢ်မၤကျဲသန့အံၤ
တလီၤဆီလိာ်အသးဒီး န့ၢ်လၢအပူၤကွံာ်တဖၣ်ဘၣ်. တၢ်သ့တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ်အကျဲတဖၣ်န့ၢ်
တၢ်ဟံဖျါထီၣ်အီၤလၢ DNR ပုၤယဲၤသန့အပူၤ န့ၢ်လီၤ.

ပျံလှေအလံာ်ကုဘျးစဲအိၣ်လၢတၢၤသ့အံၤအလီၤန့ၣ် ကဘၣ်လဲၤဒုးန့ၣ်ပျီ
အတၢၤသ့အံၤလၢအနီၣ်ကစၢ် ဖဲဖိးမံသဲစးတၢၤသ့တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၤ ဒီး ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်
ဘံးကုတၢ်ဟံးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ် အလံာ်ကုဘျးစဲတခါ န့ၣ်လီၤ. လံာ်ကုဘျးစဲအံၤ
တၢ်ကဘၣ်ဘျးစဲထီဃာ်အီၤ လၢသးနါပျီအသံ, ခိၣ်, မ့တမ့ၢ် နၢ်အလီၤ ဖဲတၢ်ဘျးစဲထီဃာ်
တၢ်လီၤတၢ်ကျဲအလံာ်ကုဘျးစဲအလီၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အံၤအခါ, နကဘၣ်
ဟံးန့ၣ် မဲအလံာ်ဒၢတပျီၣ် ဒီး ဆုၤထီၣ်အီၤ ဒ် DNR တၢ်န့ၣ်ကျဲ အိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

2. **လီတဲစိ.** သနီလဲၤအသးအတၢ်ဒၣ်ဝဲ ကတူၢ်လီၤဝဲ တၢ်စံၢ်လီၤ နီၣ်ဆိၣ်ခံ မ့တမ့ၢ် တၢ်ကလုာ်
ခံမံၤလၢာ် န့ၣ်လီၤ (အဒိ, စံၢ်လီၤ မ့တမ့ၢ် စံး 1). တၢ်ကမၤ နမၤနီၣ်မၤယါ
တၢ်ဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျါတၢ်အနီၣ်ဂံၢ်တခါ န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အသိး နကဘၣ်အိၣ်ဒီး ထီၣ်ဒံးဘိတဘိ
လၢကမၤဝံၤ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအကျဲသန့အံၤ န့ၣ်လီၤ. လၢကဆဲးလီၤနတၢၤသ့အမံၤ ခိဖျိစူးကါ
လီတဲစိသနီလဲၤအသးအတၢ်ဒၣ်ဝဲအံၤအဂီၢ်, လူၤဟံၣ်ထွဲတၢ်မၤအပတီၢ်လၢလံာ်တဖၣ်တက့ၢ်.
တၢ်စဲကျဲးဃာ် တၢ်မၤအပတီၢ်တဖၣ်အံၤ လၢနတၢၤသ့လဲးစ့ၣ်အလီၤ စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

- A. စံၢ်လီၤ 1-888-706-6367 လၢကန့ၣ်လီၤဆူ သနီအံၤအပူၤအဂီၢ်
- B. ထၢန့ၣ်လီၤ တၢ်ထၢဖျိၣ်တၢ်ဆဲးလီၤမံၤနီၣ်ဂံၢ် (Harvest Registration Number)
လၢအအိၣ်ပျီဖဲ လဲးစ့ၣ်အံၤအလီၤ တက့ၢ်. တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ နီၣ်ဂံၢ် 9 ပျီၣ်
လၢဘျးစဲကဒါက့ၤအသးဆူ ပျီတဂၤအံၤ ဒီး လဲးစ့ၣ်အံၤအကလုာ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ
နီၣ်ဂံၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်အလွဲၤသ့ လၢတၢ်စဲကျဲးဃာ်အီၤ လၢနတၢၤသ့လဲးစ့ၣ်အလီၤ န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်န
MDNR နီၣ်ဂံၢ် ဘၣ်. တၢ်ထၢဖျိၣ်တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအနီၣ်ဂံၢ်န့ၣ် တၢ်စူးကါအီၤသ့ ထဲတဘျီဧါ
န့ၣ်လီၤ. သနီအံၤတမ့ၢ်ကတူၢ်လီၤ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤတဘျးဘျီ ခိဖျိ စူးကါနီၣ်ဂံၢ်ဒံးသိးသိးအံၤ
န့ၣ်ဘၣ်.
- C. ထၢန့ၣ်လီၤ နီၣ်ဂံၢ်-3 ပျီၣ် တၢ်ဟံၣ်တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၤကဝီၤ ဖဲတၢ်မၤန့ၢ်တၢၤသ့အံၤ တက့ၢ်.
သနီအံၤ ကတူၢ်လီၤဝဲဒၣ် ထဲတၢ်ဟံၣ်တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၤကဝီၤ လၢအဖိးမံဒီးသဲစးတဖၣ်ဧါ
န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါ လီၤကဝီၤတဖၣ်အံၤဂ့ၤဂ့ၤအသိး, နယုထံၣ်
တၢ်ဟံၣ်တၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၤကဝီၤတဖၣ် အဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတဘျီ လၢ MN DNR ပှၢ်ယဲၤသန့အပူၤ
ဖဲ mndnr.gov သ့န့ၣ်လီၤ.

D. ထာနုလီ မုနီလၢ တၢ်ခးသံတၢ်သုအံၤ တက့ၢ်.

E. ထာနုလီ တၢ်သုအံၤအကလုာ် - အဖါဒိၣ်တုာ် မ့တမ့ၢ် အမိဒိၣ်တုာ် တက့ၢ်.

o အဖါဒိၣ်တုာ် - တၢ်သုအဖါ လၢအဖိးမံဒီးသဲစး (တမ့ၢ်တၢ်သုဖိဘၣ်)

o အမိဒိၣ်တုာ် - တၢ်သုအမိ လၢအဖိးမံဒီးသဲစး (တမ့ၢ်တၢ်သုဖိဘၣ်)

F. မ့ၢ်ဝံၤန့ၣ် သနီအံၤကဟ့ၣ်လီၤန့ၣ် တၢ်ဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျါတၢ်အနီၣ်ဂံၢ်

လၢတၢ်ကဘၣ်ကွဲးလီၤအီၤ လၢလဲးစ့ၣ်အလီၤ ဖဲတၢ်လီၤအကြၢးအဘၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ.

3. **အ့ထၢ်နဲး**: လၢကဆဲးလီၤန့ၣ်တၢ်သုအမံၤအဂီၢ်, လဲၤဆူ mndnr.gov/hunting တက့ၢ်.

တၢ်သံကွၢ်တဖၣ်န့ၣ် ကဒ်သိးလိာ်အသးဒီး လီၤတဲစိတၢ်ဆဲးလီၤမံၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဟ့ၣ်လီၤန့ၣ် တၢ်ဟံၣ်ဂၢ်ဟံၣ်ကျါတၢ်အနီၣ်ဂံၢ်, လၢတၢ်ကဘၣ်ကွဲးလီၤအီၤ ဖဲလဲးစ့ၣ်အလီၤ ဒီး ဖဲတၢ်လီၤတၢ်ကျဲး လိာ်က့ဘျးစဲအလီၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါလီၤတံၢ်လီၤဆဲးတဖၣ် လၢလီၤတဲစိဒီးအ့ထၢ်နဲး တၢ်သုတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအဂီၢ်

- နမ့ၢ်စူးကါ လီၤတဲစိ မ့တမ့ၢ် အ့ထၢ်နဲး တၢ်ဆဲးလီၤမံၤန့ၣ်, နကဘၣ်မၤဝံၤ တၢ်ဆဲးလီၤမံၤအံၤ ခီဖျိ ဟံးန့ၣ် မဲအလိာ်ဒၢတဖျါ ဖဲတၢ်သုတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၤ, ဖဲတၢ်အခ့အခါအံၤ ဆိကတီၢ်ကွံာ်သးအလီၤခံ တစဲၤခံန့ၣ်ဒီး 48 န့ၣ်ရံၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆုၤထီၣ်တၢ်သုအမဲ-

တၢ်ဆုၤထီၣ်တၢ်သုအမဲန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပုၤကဘၣ်မၤအီၤ သပုၤကတၢ်လီၤ.

တၢ်လီၤတီၢ်လၢကမၤတၢ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ် တၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ် မံၣ်န့ၣ်စိထၣ် တၢ်လိာ်ကွဲးဒီးညၣ်

သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ (MS 97B.411) န့ၣ်လီၤ. လၢကကွၢ်စုၣ်ကယာ် တၢ်သုအနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒွဲးတဖၣ်အဂီၢ်, DNR ပုၤဃုထံတၢ်ဖိတဖၣ် စူးကါဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ လၢတၢ်သုအမဲ န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအခးသံတၢ်သုတဂၤလၢလိာ် ကဘၣ်ဆုၤထီၣ်ဝဲ တၢ်သုအမဲအဒိတခါ ဆူ DNR အအိၣ်လီၤ (ကွၢ်တၢ်နီၣ်ကျဲးတဖၣ် လၢအဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်သုအမဲလိာ်ဒၢ တက့ၢ်). လၢကဆုၤတၢ်သုအမဲ လၢလိာ်ပရၢ ဆူ DNR အအိၣ်အဂီၢ်, လိာ်ဒၢလၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဆုၤလိာ်အလဲဝံၤတဖၣ် တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဖဲ တၢ်သုတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအခးသံတၢ်သုတဂၤလၢလိာ်န့ၣ် အမူအဒါအိၣ်လၢ ကဆုၤက့ၤလိာ်ဒၢအံၤလၢလိာ်ပရၢ ဆူ DNR အအိၣ် န့ၣ်လီၤ. တချုး လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် 1 သီ, ပုၤလၢအဆုၤထီၣ် တၢ်သုအမဲအဒိ တဂၤစုာ်စုာ်န့ၣ် တၢ်ကဆုၤလီၤန့ၣ်အီၤ

အတူညီအံ့အသားနံ့လိခါ ဒီး တၢ်ညးတၢ်မၤသကိးတၢ် တၢ်ကံးညးအကုဖိ
ဖဲနံ့လၢကဟဲတနံ့အံ့အလါမ့ၤအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဆၢထီၣ်တၢ်ညးအမဲအဂီၢ် ဟိၣ်ထွဲတၢ်နံ့ကျဲတဖၣ် လၢအအိၣ်ဖဲ တၢ်ညးအမဲအလံာ်ဒၢအပူၤန့ၣ်တက့ၢ်.
[တၢ်နံ့ကျဲတဖၣ် လၢတၢ်ညးအမဲအဒိတဖၣ်အဂီၢ်](#) ဒီး တၢ်ညးတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ်အကျဲတဖၣ်
အစရီၤအလၢအပွဲၤန့ၣ် တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤလၢ [DNR တၢ်လူၤခးတၢ်ညးဟံၣ်ယဲၤကဘျးအပူၤ န့ၣ်လီၤ](#).

န့ၣ်လဲၤဟံးန့ၢ် တၢ်ညးအမဲအလံာ်ဒၢတဖျါန့ၣ် ဖဲတၢ်ညးတၢ်ဆဲးလီၤမံၤအလီၢ်အကျဲတတီၤတီၤ
မ့ၢ်တသ့တန့ၢ်အယိ, နဆဲးကျိး MN DNR Info Center (651-296-6157 မ့တမ့ၢ် 888-MINNDNR) မ့တမ့ၢ်
MN DNR Wildlife Research 218-328-8872 သ့န့ၣ်လီၤ; အဝဲသ့ၣ်ကဆၢလီၤန့ၢ်န့ၢ် လံာ်ဒၢတဖျါန့ၣ်လီၤ.
မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီး နလူၤဟိၣ်ထွဲ တၢ်နံ့ကျဲလၢလံာ်တဖၣ်အံၤ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ-

မၤကဆဲးကဆီ တၢ်ညးအမဲအံၤ မ့ၢ်မ့ၢ်နီၢ်နီၢ် ဒီး ထၢန့ၣ်လီၤအီၤလၢ စံးပံထၢန့ၣ် (zip-lock bag)
တဖျါန့ၣ်အပူၤ, ဘိၣ်ထီၣ်တၢ်ညးအမဲအံၤလၢ ထံးရှုၣ်စးခိ မ့တမ့ၢ် အလူၣ်မံနံယၢၣ်အဘျးဘူသလါဖိ
တက့ၢ်. ဆၢလီၤ လံာ်ဒၢလၢတၢ်မၤတီၣ်ထီၣ်အီၤတဖျါန့ၣ် လၢလံာ်ပရၢ
ယုာ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ထွဲလိာ်သးခဲလၢာ် (ထၢန့ၣ်လီၤ နတၢ်ညးတၢ်ဆဲးလီၤမံၤ အလံာ်ကွဲးဒိ) ဆူ-
DNR Wildlife Research, Minnesota DNR, 1201 E. Highway 2, Grand Rapids, MN 55744.
လံာ်ဒၢအကလုာ်ဒ်သိးအံၤန့ၣ် ကလိာ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဆၢလံာ်အလဲဆူညါ ဘၣ်ဃး ပတီၢ်မုၢ်လံာ်ပရၢ
န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ညးမၤကီၤမၤခဲတၢ်တဖၣ်

DNR လီၢ်ကဝီၤတၢ်မံၤလၢမ့ၢ်ဒါခိၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤန့ၣ်ဆၢခိၣ်ဃၢၤ အပဒိၣ်
မ့ၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမီၤအယိ, တၢ်ညးမၤကီၤမၤခဲတၢ်တဖၣ်န့ၣ် ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဖၣ်
ခးန့ၢ်အီၤသ့ဝဲ တချုးတၢ်အခ့အခါအံၤ မ့တမ့ၢ် ဖဲတၢ်အခ့အခါအံၤအလီၢ်ခံ
ဖဲလီၢ်ကဝီၤလၢလဲးစ့ၣ်အံၤဖိးမံဒီးသဲးစးအံၤအပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ညးမၤကီၤမၤခဲတၢ်တဖၣ်
လၢဘၣ်တၢ်ခးန့ၢ်အီၤလၢ ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်အခ့အခါအံၤအချၢန့ၣ်
တၢ်ကဘၣ် ဆဲးလီၤအမံၤ ဒ်ညီန့ၢ်အသိး လၢတၢ်ဟံတၢ်ပျဲဟ့ၣ်ခွဲးလီၢ်ကဝီၤ လၢနလူၤခးတၢ်မံၤလၢအလီၢ်
န့ၣ်လီၤ. ပုၤလူၤခးတၢ်မံၤလၢတဖၣ် ကဘၣ်ဆဲးကျိး လီၢ်ကဝီၤတၢ်မံၤလၢမ့ၢ်ဒါခိၣ် မ့တမ့ၢ်
တၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤန့ၣ်ဆၢခိၣ်ဃၢၤအပဒိၣ်အံၤ ဖဲမၤန့ၢ်အီၤဝံၤအလီၢ်ခံ 48 နံၣ်ရံၣ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်သးစဲလၢ

ကလူ့ခေးနှင့် တာလူ့မာကီမာခဲတတ်တဖန်အသိ၊ ဒ်သိးတတ်ကတ်လီၤနၤလၢ ပှၤချူးပှၤဒးအစရီအပူၤအဂီၢ်၊ ဆဲးကျိးဘၣ် လီၢ်ကဝီၤတၢ်မံၤလၢဝဲၤဒၢး လၢလီၢ်ကဝီၤဖဲနလူၤခေးတၢ်မံၤလၢအပူၤ တက့ၢ်.

တာလူ့ ပှၤနဲၣ်ကျဲတဖန်/ပှၤဟံးစုနဲၣ်ကျဲတဖန်

မ့ၢ်တမၤန့ၢ်ဆိ တာလူ့ပှၤဟံးစုနဲၣ်ကျဲတဖန်လဲးစ့ၣ် (\$82.50, ထဲထံလီၢ်ကီၢ်ဖိဇိၤ) မ့တမ့ၢ် တာလူ့ပှၤဟံးစုနဲၣ်ကျဲစဲၣ်နီၤလဲးစ့ၣ် (\$165.00, ထဲထံလီၢ်ကီၢ်ဖိဇိၤ) ဘၣ်ဒီး, ပှၤတဂၤ ဆိလီၤဟံၤလီၤ တၢ်အဆၣ် မ့တမ့ၢ် ဟံးစုနဲၣ်ကျဲ ပှၤလူၤခေးတာလူ့တဖန် လၢတၢ်လီၢ်န့ၢ်တၢ်အပူၤအဂီၢ် တသ့ဘၣ်. DNR အံၤဟ့ၣ်လီၤဝဲ တာလူ့ပှၤဟံးစုနဲၣ်ကျဲ တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်တၢ်သိၣ်လိ တနံၣ်တဘျီ န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤညီန့ၢ်န့ၢ်မ့ၢ်ဝဲဖဲ လါယူၤ မ့တမ့ၢ် လါယူၤလံအပူၤ န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်သ့ၣ်နံၤဖးသီ တၢ်သိၣ်လိအံၤ လၢဆူမဲၣ်ညါတနံၣ်အဂီၢ်အခါ, ဒ်သိးတၢ်ကထၢန့ၢ်နၤလၢ တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါအစရီအပူၤအဂီၢ်, ဝံသးစူၤဆှၢအံၤမ့ၢ်လံဆူ info.dnr@state.mn.us, ဒီး နတၢ်ဃုထီၣ်န့ၢ် တၢ်ကဆှၢခီအီၤဆူညါ ဆူတၢ်လူၤကရၢအံၤအအိၣ် န့ၣ်လီၤ. ဝံသးစူၤထၢန့ၢ်လီၤ နလီၤတဲစီနီၣ်ဂံၢ် တက့ၢ်. အန့ၣ်သတးဒီး အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်န့ၢ် ပှၤနဲၣ်လိတၢ်အံၤ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ ကျိၤကျဲအဂၤတဘိ လၢကတုၤအိၣ်ဆဲးကျိးနၤအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တြီဃာ်အဂုၤအဂၤတဖန်

တဖုတကရူၢ် တၢ်လူၤခေးတၢ်မံၤလၢ- တဖုတကရူၢ် တၢ်လူၤခေးတၢ်မံၤလၢ လၢတာလူ့တဖန်အဂီၢ်န့ၢ် တၢ်တပျဲဟ့ၣ်ခွဲးအီၤဘၣ်. တၢ်န့ၢ်အီၤပညီမ့ၢ်ဝဲ ပှၤလူၤခေးတၢ်မံၤလၢတဂၤ မၤသံတာလူ့တဒု လၢပှၤအဂၤတဂၤအဂီၢ် တသ့ဘၣ်, ဒီး ပှၤလူၤခေးတၢ်မံၤလၢတဖန် ဘျးထီၣ်လံာ်က့ဘျးစဲ ကသ့ဝဲဒၣ်ထဲလၢ တာလူ့လၢ အဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ ခးသံအီၤ န့ၣ်လီၤ.

တာလူ့အဝါတဖန်- ပှၤတဘၣ်ခး တာလူ့အဝါဘၣ်.

တာလူ့ဖိတဖန်- ပှၤတဘၣ်ခး တာလူ့ဖိတဖန်ဘၣ်.

ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလီၢ်အိၣ်သဒိတဖန် (Dens)- တာလူ့လၢအအိၣ်လၢ ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလီၢ်အိၣ်သဒိအပူၤန့ၢ် ပှၤတဘၣ်မၤန့ၢ် မ့တမ့ၢ် မၤတံာ်တၢ်အီၤဘၣ်.

တၢ်စူးကါထွံၣ်တဖန်- လၢကဃုထံၣ် ဒီး မၤန့ၢ်ကဒါက့ၤ တၢ်ဟိ မ့တမ့ၢ် တာလူ့ လၢအဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဒုအဂီၢ်, ပှၤစူးကါထွံၣ်သ့ဝဲ ဒ်ကျဲလၢလၢအသိးန့ၢ်လီၤ-

- ပုလဲအကုတ်ကျုံးစားယုထံၣ် ဆၣ်ဖိကီၣ်ဖိအံၣ်န့ၣ် ကဘၣ်အိၣ်ဒီး လဲးစ့ၣ်လၢအဖိးမံဒီးသဲစး လၢအစုပူၤ ဒ်သိးကမၤန့ၣ် တၢဟံ မ့တမ့ၢ် တၢသ့အံၤ န့ၣ်လီၤ.
- ပုၤသိၣ်လိနဲၣ်လိထံၣ်တဖၣ် လၢအတအိၣ်ဒီး တၢလူၤခးတၢမံၤလၢလဲးစ့ၣ်ဖိးမံဒီးသဲစးန့ၣ် ပုၤလူၤခးတၢမံၤလၢ လၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ်လၢအစုပူၤတဂၤ ကဘၣ်လူၤဟံထွဲအခံ န့ၣ်လီၤ.
- ပုၤလူၤခးတၢမံၤလၢလၢအိၣ်ဒီးလဲးစ့ၣ် ဒီး ပုၤသိၣ်လိနဲၣ်လိထံၣ်န့ၣ် ကဘၣ်ဟးလၢအိၣ် ဒီး ကဘၣ်သိးဃာ်ဝဲ တၢကုတၢကၤ ကပြုၤကပြီၤ အလွဲၤဘီၣ်ဂီၤ/အလွဲၤဂီၤစၢ် လီၤ
- တၢကပီၤလၢတၢစူးကါအီၤတမံၤလၢလၢန့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢကပီၤအတူး လၢတၢစိာ်အီၤလၢစု မ့တမ့ၢ် လၢတၢဘျးစဲဃာ်အီၤ လၢပုၤတဂၤအံၤအလီၤ န့ၣ်လီၤ.
- ထံၣ်အပျံၤလၢအတထီၣ်ဒီး 30 ခိၣ်ယီၢ်တဘိ ကဘၣ်အိၣ်လၢ ထံၣ်အံၤအလီၤ န့ၣ်လီၤ. ပုၤလူၤခးတၢမံၤလၢ မ့တမ့ၢ် ပုၤသိၣ်လိနဲၣ်လိထံၣ်န့ၣ် ကဘၣ်ဖိၣ်ဃာ်ဝဲ ထံၣ်အပျံၤအံၤ ကိးဆၢကိးကတီၢ်ဒီး န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲတၢစူးကါထံၣ် လၢကမၤန့ၣ် တၢဟံ မ့တမ့ၢ် တၢသ့ လၢအဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဒုအဆၢကတီၢ်အခါ, ထံၣ်ကစၢ်အမံၤ ဒီး အလီၤတဲစိနီၣ်ဂံၢ်န့ၣ် ကဘၣ်အိၣ်လၢထံၣ်အံၤအလီၤ န့ၣ်လီၤ.
- တၢစူးကါထံၣ်လၢကျိၤကျဲၤအဂၤတဖၣ် လၢကမၤန့ၣ်တၢသ့န့ၣ် တၢတြီၤဃာ်အီၤ န့ၣ်လီၤ.

ချံၣ်-ကျိ တၢတြီၤဃာ်- ဖဲစိာ်ဃာ် ကျိတခိၣ်လၢစုပူၤအခါ တၢခးတၢသ့လၢချံၣ်န့ၣ် အဖိးမံဒီးသဲစး န့ၣ်လီၤ.

တချူးတၢဆဲးလီၤမံၤအခါ တၢသ့လၢတၢဟ့ၣ်နီၤလီၤအီၤဆူညါတဆီတဖၣ်- တချူးစိာ်ဆုာ် ဒီး ဆဲးလီၤတၢသ့တဖၣ်အမံၤအခါ, တၢသ့တဖၣ်အံၤ တၢအုၣ်ကွံာ်အဖံး, တၢကါလီၤအီၤလွံၣ်က့, မ့တမ့ၢ် တၢနီၤဖးလီၤအီၤဆူညါတဆီ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ကယဲၣ်တၢသ့အညၣ် ဒီး တၢသ့အကူၢ်အက့ အကြးအဘၣ်အဂၤ လၢပုၤလူၤခးတၢမံၤလၢတဂၤအံၤ ဟံးန့ၣ်အီၤတဖၣ်န့ၣ် တၢကဘၣ်ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်အီၤ လၢတၢဆဲးလီၤမံၤအဂီၢ် လၢတၢဆၢကတီၢ်တကတီၢ်ဃီအပူၤ န့ၣ်လီၤ.

တၢဆါ တၢသ့အညၣ်, က့ၢ်ဂီၤဒွဲတဖၣ်, ဒီး တၢသ့အကူၢ်အက့တဖၣ်- ပုၤတဘၣ်ဆါ တၢသ့အညၣ် မ့တမ့ၢ် က့ၢ်ဂီၤဒွဲတဖၣ် (ဟံဃုာ်ဒီး သဒံတဖၣ်) ဘၣ်. တၢသ့လၢပုၤလူၤခးန့ၣ်အီၤဖိးမံဒီးသဲစးတဒု အမဲတဖၣ်, အခိၣ်ကုတဖၣ်, အယံတဖၣ်, အဖံးတဖၣ်, မ့တမ့ၢ် အစုမ့ၢ်ခိၣ်မ့ၢ်တဖၣ် ပုၤဆါအီၤသ့န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တစဲထီဃာ်အသးလၢ အဖံးဘၣ်ဒီး, တၢသ့ အစုညါသးခိၣ်ညါသးတဖၣ်န့ၣ် ပုၤဆါအီၤတသ့ဘၣ်.

လၢကီၢ်စံၣ်သ့ၣ်ပှၢ်လၢတၢ်ပၤဆၢဃာ်အီၤအပူၤန့ၣ် တၢ်တြီၤဃာ်အီၤ န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ပှၤလၢအအိၣ်ဒီး တၢ်လူၤခးတၢ်မံၤလၢ, တၢ်ဒီးထု, မ့တမ့ၢ် ပနံၣ်တၢ်ကၢတၢ်ဒီးထု လဲးစ့ၣ်လၢအဖိးမံၤဒီးသဲးစးတဖၣ် လၢအစုပူၤတဖၣ် စူးကါဝဲ Class I ATV တဖၣ်သ့ဝဲ ဒ်သိးကလဲၤခီၣ် ခိခိၣ်ဒုသဝီတဖၣ် လၢ-

- ကယုမၤန့ၢ်က့ၤ ဘံးက့ (big game) အဂီၢ် (လၢစဲးပတုဘၢၣ် တုၤဆူ လၢဒိၣ်စဲဘၢၣ်).
- ကလူၤခးတၢ်မံၤလၢ လၢဘံးက့အဂီၢ် ဒီး ကသ့ၣ်လီၤဆီလီၤ တၢ်ဆၢထၢၣ်အလီၢ်တဖၣ်အဂီၢ် (လၢအိးကထိဘၢၣ် တုၤဆူ လၢဒိၣ်စဲဘၢၣ်).
- ကဒီးလီၤထု ဖဲတၢ်အခုအခါအံၤအိးထီၣ်သးအဆၢကတီၢ် လၢတၢ်မံၤလၢအဆူၣ်ကပုၣ်လုၣ် လၢတၢ်ဒိသဒၢဃာ်အီၤတဖၣ်အဂီၢ်.
- ကဒီးလီၤဘၢ လၢညၣ်ဖိကပြီၣ်တဖၣ်အဂီၢ် လၢတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤတမံၤတမ့ၢ် အဖီလၢ.